

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของหลักสูตร

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

2.4 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

2.5 การนำหลักสูตรไปใช้

2.6 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

2.7 งานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

2.8 แนวปฏิบัติของบุคลากรในการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในลักษณะต่าง ๆ กันมากมาย ตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล แต่โดยภาพรวมแล้ว แนวคิดในความหมายของหลักสูตร จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในที่นี้ผู้วิจัยขอความหมายของหลักสูตร ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ยึดเป็นหลักในการจัดการประถมศึกษา (วิชัย, 2535) ดังนี้

วิชัย (2535) กล่าวถึงหลักสูตร ควรประกอบด้วย

- 1) หลักสูตรแม่บท ได้แก่ ข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2) เอกสารและวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน

3) กิจกรรมการเรียนการสอน

4) การประเมินผล

กมล (อ้างถึงใน สันต์, 2525) กล่าวว่า หลักสูตรมิได้หมายถึงเพียงหนังสือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ยังมีความหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับเด็ก ซึ่งรวมถึงการสอนของครูที่มีต่อนักเรียนด้วย

แก้วตา (2526) ได้สรุปความหมายของหลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ที่ระบุถึงการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น สาระความรู้ ประสบการณ์ที่เลือกสรร วิธีเรียนวิธีสอน สื่อการเรียน และการประเมินผล

วิชัย (2525) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ประการ คือ

- 1) รายการที่ทางโรงเรียนกำหนดสอนและรวมทั้งวัสดุหลักสูตรอื่น ๆ
- 2) รายวิชาที่สอนให้กับเด็ก
- 3) รายวิชาที่ทางโรงเรียนเปิดสอน
- 4) การวางแผน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งทางโรงเรียนจัดเสนอแนะไว้

เอกวิทย์ (อ้างถึงใน สันต์, 2525) กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้กับเด็กได้เรียนเนื้อหาวิชา ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม กิจวัตร สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ฯลฯ เมื่อประมวลกันเข้าแล้วจะเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก

สุนน (อ้างถึงใน สันต์, 2525) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แนวกำหนดประสบการณ์ทั้งหมดที่มีมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับการศึกษา ทั้งในแง่วิชาการ และพัฒนาทุกด้าน ครอบคลุมถึงการกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีฝึกอบรมเด็กในชั้นเรียน หลักสูตรมีฐานะเป็นมาตรฐาน และพื้นฐานอย่างหนึ่งในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ครูจึงสามารถเติมเสริมแต่งให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่นได้

กรมวิชาการ (2532) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดอันประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผล การประเมินผลและการติดตามผล

จากที่นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา ได้ 2 ลักษณะ คือ

1) หลักสูตร หมายถึง เอกสาร วิชาและเนื้อหาต่าง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรียน

2) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ มีความคิด มีทักษะ และมีกระบวนการในการปฏิบัติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

สันต์ (2525) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาของประเทศนั้น เน้นหนักไปในทางใด หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติเป็นอุดมคติ หลักสูตรก็เปรียบเสมือนโครงการของการปฏิบัติเพื่อให้อุดมคตินั้นบรรลุผลสำเร็จ หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายของการศึกษาเป็นผลที่มุ่งหวังแล้ว หลักสูตรเปรียบได้กับมรรควิธีที่จะนำความมุ่งหมายดังกล่าวไปสู่ผลสำเร็จ ซึ่งอาจสรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1) หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2) หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3) หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4) หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย

5) หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุม ดูแล ติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐด้วย

6) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

- 7) หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตไว้ว่า จะเป็นไปในรูปใด
- 8) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนาทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล
- 9) หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความจริงของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตรไปด้วยองค์ประกอบของหลักสูตร ได้มีผู้ให้ทัศนะไว้ ดังนี้

Taba (อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2535) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ

- 1) วัตถุประสงค์ หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังไว้ว่าเมื่อผู้เรียนผ่านหลักสูตรแล้ว ควรมีคุณสมบัติอย่างไร
- 2) การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่ผู้เรียนควรได้รับ
- 3) รูปแบบการเรียนการสอน แผนการ แนวทางในการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
- 4) การประเมินผลผลิต หมายถึง โครงการที่จะประเมินเพื่อดูว่าผลผลิตที่ได้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่

สันต์ (2525) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรในทวาระของนักบริหารการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ความมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) โครงสร้างของหลักสูตร
- 3) เนื้อหาของหลักสูตร
- 4) วัสดุประกอบหลักสูตร

5) กระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร

สมิต (2523) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) ความมุ่งหมาย
- 2) เนื้อหา
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้
- 4) การประเมินผล

ในการจะกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของบันลือ (2531) ที่ว่า หลักการที่ควรนำมาเป็นกรอบในการพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตร ควรคำนึงถึง

- 1) ครูจะสอนเรื่องอะไร (ระบุเรื่อง ขอบข่าย โครงเรื่อง)
- 2) จะสอนไปทำไม (จุดประสงค์การเรียนรู้)
- 3) ผู้เรียนควรได้รับอะไร (ในเชิงความคิด ความเข้าใจ หรือได้หลักการหรือข้อเท็จจริงแล้วแต่ลักษณะของเนื้อเรื่องที่สอน)

4) ครูจะประเมินได้อย่างไรว่า ผู้เรียนได้รับสิ่งที่เรียนมากหรือน้อยเพียงใด (ตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้)

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ ทาบา (2535) และสมิต (2523) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตร ควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย
- 2) เนื้อหาวิชา
- 3) แนวทางการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน หรือนำหลักสูตรไปใช้
- 4) การประเมินผล

2.4 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

กรมวิชาการ (2532) ได้กำหนดหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้โดยมีความมุ่งหวังและสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้หลักสูตรเป็นต้นนำในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนา และมีค่านิยมที่ดี

2) ให้หลักสูตร ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และเกื้อกูลต่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น

3) ให้หลักสูตร ส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ ให้สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคลถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่

สาระสำคัญของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีดังนี้

2.4.1 หลักการ

หลักสูตรประถมศึกษา มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน
- 2) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมาประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์

ในการดำรงชีวิต

3) เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

2.4.2 จุดหมาย

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทั้งต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียน และคิดคำนวณได้
- 2) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลง

ของสังคม

- 3) สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพ อนามัยของตนเองและครอบครัว
- 4) สามารถวิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับตนเอง

และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผล ด้วยทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์

- 5) มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 6) มีนิสัยรักการอ่านและเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ
- 7) มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 8) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

2.4.3 ความคาดหวังของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความคาดหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ในการนี้ จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาคน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละและมุ่งมั่นพัฒนา
- 2) การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงานเป็น
- 3) การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศและโลก

2.4.4 การจัดหมวดหมู่สาระการเรียนรู้

หลักสูตรประถมศึกษา เป็นหลักสูตรที่เน้นให้มีการเรียนการสอนในรูปแบบของทักษะกระบวนการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะสร้างเสริมให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นคนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ หลักสูตรนี้จึงเน้นให้มีการสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหาสาระให้มีลักษณะเป็นหมวดหมู่สาระ ตามลักษณะของเนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการการแก้ไขปัญหาของชีวิตและสังคม และโดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อความดำรงอยู่และการดำรงชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ค่านิยม เจตคติและพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน
และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน

สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนอาจเลือกกิจกรรมเพื่อ
เสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจ
ของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้

การนำมวลงประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไปสู่ห้องเรียน ควรจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่าง
กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้มากที่สุด โดยทำกำหนดการสอน ตารางสอนให้มีเรื่องราวต่าง ๆ
สัมพันธ์กัน และสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ในกิจกรรมของทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อฝึกให้ผู้เรียน
ได้พัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงามควบคู่ไปด้วย

2.4.5 คำอธิบายหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

การเขียนคำอธิบายหลักสูตรแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ

1) กิจกรรมทั่วไป เช่น การสังเกต การฝึกคิดคำนวณ การอภิปราย ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติและการเกิดเจตคติตามที่หลักสูตรต้องการ

2) โครงสร้างเนื้อหาที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การ
ป้องกันรักษาอวัยวะของร่างกาย การชั่ง ตวง วัด ซึ่งครูผู้สอนจะเลือกใช้ประกอบการเรียน
การสอนตามกระบวนการต่าง ๆ ที่ต้องการเน้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร
และเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรต้องการ

3) จุดประสงค์อยู่ตอนท้ายของคำอธิบายหลักสูตร กำหนดเป็นจุดประสงค์ใหญ่ ๆ
เพียง 1-2 จุดประสงค์ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นจุดประสงค์นำทาง จุดประสงค์ระหว่างเรียนและ
อาจารย์รวมทั้งผลกระทบซึ่งมุ่งให้เกิดคุณลักษณะแก่ผู้เรียนในระยะยาว

นอกจากนี้ ในการเขียนคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ ยังยึดโครงสร้างความรู้

4 ด้าน ควบคู่ไปด้วย ได้แก่

1) ความรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระในมวลงประสบการณ์

ต่าง ๆ

2) ทักษะ มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์วิจารณ์ แก้ปัญหา สื่อความด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะในการปฏิบัติ ทำงานอย่างมีระบบ

3) ค่านิยม มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตน และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอยู่เสมอ

2.4.6 เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ละปีการศึกษาควรมี เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้ เมื่อรวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า 200 วัน และไม่น้อยกว่า 1,000 ชั่วโมง และสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นั้น ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตาม ความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง อัตราเวลาเรียนของ มวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม ในแต่ละระดับชั้น กำหนดไว้โดยประมาณ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราเวลาเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

มวลประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป.1-2		ป.3-4		ป.5-6	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือ การเรียนรู้	50	1,500	35	1,050	25	750
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิต	15	450	20	600	25	750
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	25	750	25	750	20	600

ตารางที่ 1 อัตราเวลาเรียนระดับชั้นประถมศึกษา (ต่อ)

หมวดประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป.1-2		ป.3-4		ป.5-6	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
4. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	10	300	20	600	30	900
รวม	100	3,000	100	3,000	100	3,000
5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	600

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ 20 นาที คิดเป็นชั่วโมงละ 3 คาบ

2.4.7 แนวคำเนิการ

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้น กรมวิชาการ (2532) จึงกำหนดแนวคำเนิการดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม

5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย
9. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

2.4.8 กระบวนการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน ครูควรมียุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลดี คือ คิด ค้นคว้า เพื่อแสวงหาหลักการ แนวทางต่าง ๆ และนำวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นอยู่ 2 ประการ คือ

1. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต การสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนและการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดหาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
 2. การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้โดยวิธีสอนที่แก้ปัญหา กระบวนการทำงาน และฝึกกระบวนการต่าง ๆ จนคิดเป็นนิสัย การฝึกให้นักเรียนหาความรู้ โดยเน้นกระบวนการจะทำให้ให้นักเรียนนำข้อมูลมาคิด วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สร้างทางเลือก ประเมินผล ฯลฯ จนจำข้อมูลและเกิดความเข้าใจโดยไม่ต้องจำ กระบวนการเรียนการสอน
- 11 กระบวนการ มีดังนี้

1. ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ประกอบด้วย
 - 1) ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
 - 2) ขั้นคิด วิเคราะห์ วิจารณ์

- 3) ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
- 4) ขั้นประเมินและเลือกทางเลือก
- 5) ขั้นกำหนดและจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
- 6) ขั้นปฏิบัติด้วยความชื่นชม
- 7) ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติ
- 8) ขั้นปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 9) ขั้นประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

2. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด

- 1) ขั้นสังเกต
- 2) ขั้นจำแนกความแตกต่าง
- 3) ขั้นหาลักษณะร่วม
- 4) ขั้นระบุชื่อความคิดรวบยอด
- 5) ขั้นทดสอบและนำไปใช้

3. กระบวนการสร้างความรู้ความตระหนัก

- 1) ขั้นสังเกต
- 2) ขั้นวิจารณ์
- 3) ขั้นสรุป

4. กระบวนการปฏิบัติ

- 1) ขั้นสังเกต รับรู้
- 2) ขั้นทำตามแบบ
- 3) ขั้นให้ทำเองโดยไม่มีแบบ
- 4) ขั้นฝึกให้ชำนาญ

5. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

- 1) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด
- 2) ขั้นการอธิบาย
- 3) ขั้นการรับฟัง
- 4) ขั้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์

5) ขั้นวิจารณ์

6) ขั้นการสรุป

6. กระบวนการแก้ปัญหา

1) ขั้นสังเกต

2) ขั้นวิเคราะห์

3) ขั้นสร้างทางเลือก

4) ขั้นเก็บข้อมูล

5) ขั้นสรุป

7. กระบวนการกลุ่ม

1) ขั้นการมีผู้นำกลุ่ม

2) ขั้นการกำหนดจุดประสงค์และวิธีการ

3) ขั้นการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก

4) ขั้นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

5) ขั้นติดตามผลและปรับปรุง

6) ขั้นการประเมินผลและชื่นชมงาน

8. กระบวนการคณิตศาสตร์

1) การสอนทักษะการคิดคำนวณ

2) การสอนทักษะการแก้ปัญหาโจทย์

9. กระบวนการสร้างเจตคติ

1) ขั้นสังเกต

2) ขั้นวิเคราะห์

3) ขั้นสรุป

10. กระบวนการสร้างค่านิยม

1) ขั้นสังเกต ตระหนัก

2) ขั้นประเมินเชิงเหตุผล

3) ขั้นกำหนดค่านิยม

4) ขั้นวางแผนปฏิบัติ

5) ขึ้นปฏิบัติด้วยความชื่นชม

11. กระบวนการเรียนความรู้ความเข้าใจ

1) ขึ้นสังเกต ตระหนัก

2) ขึ้นวางแผนปฏิบัติ

3) ขึ้นลงมือปฏิบัติ

4) ขึ้นพัฒนาความรู้ความเข้าใจ

5) ขึ้นสรุป

ในการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการต่าง ๆ ทั้ง 11 กระบวนการให้สอดคล้องกับหลักสูตรนั้น ครูผู้สอนอาจปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์ในการสอน ตลอดจนกลุ่มผู้เรียน โดยจะต้องระลึกเสมอว่า การจัดการเรียนการสอนนั้น ไม่มีสูตรสำเร็จที่จะใช้ได้ผลเสมอ กับนักเรียนทุกกลุ่มและในทุกสถานการณ์ ครูจะเลือกใช้กระบวนการใดไปดำเนินการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของเนื้อหาวิชานั้น

2.4.9 การวัดและประเมินผล

กรมวิชาการ (2535) ได้กล่าวถึงหลักการในการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้สอนประเมินผลเมื่อสอนจบในแต่ละหน่วยย่อย ผู้เรียนคนใดที่ไม่สามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วประเมินผลซ้ำ ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

การสอนซ่อมเสริม ควรสอดแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ยกเว้นในกรณีของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 อาจจะใช้เวลาของกลุ่มประสบการณ์พิเศษมาจัดสอนซ่อมเสริมได้

ในกรณีที่จุดประสงค์การเรียนรู้ตาม ป.02 เป็นจุดประสงค์ซึ่งจะต้องรอให้สอนจบทุกเรื่องหรือทุกหน่วยก่อนนั้น ครูผู้สอนควรจะได้จัดการประเมินผลเป็นช่วง ๆ เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนี้ เน้นให้ผู้สอนปฏิบัติเป็นกระบวนการโดยก่อนทำการสอน จะต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ จุดประสงค์ใดจะเรียนในภาคเรียนใด หรือเรียนตลอดปี ในแต่ละจุดประสงค์ ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง การวัดผลและประเมินผลจะมีวิธีการอย่างไร

ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ ผู้สอนจะมีการสอนซ่อมเสริมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อผู้เรียนจะได้ นำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในการวางแผนการเรียนรู้ต่อไป

สำหรับจุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตาม ป.02 นอกจากจะครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยแล้ว ยังเน้นในด้านกระบวนการด้วย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจะเพิ่มเติมจุดประสงค์ได้อีก ตามความต้องการของท้องถิ่น

การประเมินผลระหว่างภาค ปลายภาค/ปลายปี ให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยและเน้นกระบวนการ ส่วนการประเมินผล การเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ยังคงแบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ได้ปรับระดับผลการเรียน "1" เป็นเกณฑ์การผ่านขั้นต่ำต้องได้ร้อยละ 50 ของคะแนนสอบปลายภาค หรือปลายปีของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ส่วนระดับผลการเรียนอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของโรงเรียนที่จะกำหนดยึดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

การพิจารณาการเลื่อนชั้น ยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิมกล่าวคือ ชั้น ป.1, ป.3 และ ป.5 จะต้องใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด และต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น (ป.02) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ส่วนชั้น ป.2, ป.4 และ ป.6 จะต้องได้ระดับผลการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม ตั้งแต่ "1" ขึ้นไปด้วย ส่วนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาพิจารณาตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการประเมินผลเพื่อศึกษาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน

2.5 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ในทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

สันต์ (2525) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู นำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติให้บังเกิดผลและรวมถึงการบริหารงาน

ทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

สมิตร (2523) และ Beauchamp (อ้างถึง ใน สมหมาย, 2537) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย

- 1) การแปลงหลักสูตรสู่แผนการสอน
- 2) การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
- 3) การสอนของครู

สงัด (2532) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริหารหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

ตามทฤษฎีของบุคคลที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน นำเอาหลักสูตรไปวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นแผนการเรียน กิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้บังเกิดผล โดยอาศัยการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมการบริหารหลักสูตร และการนิเทศติดตามผล เป็นส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

2.6 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร จำเป็นที่จะต้องรับรู้บทบาท หน้าที่ของตนเองให้ชัดเจน สมิตร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร ประถมศึกษาฉบับปรับปรุง เป็นอย่างดี เพื่อสามารถให้คำแนะนำ และควบคุมครูให้ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เพราะหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และบุคคลสำคัญที่สุดก็คือ ครู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวถึงผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ต้องมีความรู้ ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงและปัญหาด้านต่าง ๆ ของประเทศและยอมรับถึงความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงและใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อพัฒนาประชาชนให้เกิดคุณสมบัติอันพึงประสงค์ และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น บุคคลที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในโรงเรียน ที่จะอำนวยความสะดวกในการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ครูผู้สอน ภายใต้งานเตรียมการที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถใช้หลักสูตรได้ผลดียิ่งขึ้น

3) ผู้มีหน้าที่นิเทศ นอกจากผู้บริหารโรงเรียนแล้ว ผู้มีหน้าที่นิเทศ ยังสามารถสนับสนุน ช่วยเหลือให้ครูผู้สอนสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นิเทศจะต้องมีการเตรียมวางแผนและสร้างเครื่องมือนิเทศ แล้วจึงดำเนินการใช้หลักสูตร ตามบทบาท หน้าที่ของผู้นิเทศ

กรมวิชาการ (2535) กล่าวว่า บุคลากรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร มีดังนี้

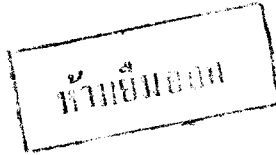
1) ผู้บริหารโรงเรียน ในการดำเนินงานในโรงเรียนที่จะนำไปสู่การใช้หลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์ ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องจัดระบบการปฏิบัติงานด้วยพุทธศาสตร์และการนิเทศเชิงระบบ

2) ครู เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอน และส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยตรง

3) ผู้ปกครอง เป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถช่วยให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จได้

4) หน่วยงานต่าง ๆ การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ได้อย่างบรรลุผล จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการศึกษาด้านการศึกษาในระดับจังหวัด อำเภอ และศูนย์วิชาการ หน่วยงานเหล่านี้ จะต้องทำหน้าที่ กระตุ้น ชักจูง สนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครูตามขั้นตอน

สำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2536) ได้กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย บุคลากรหลายฝ่าย ตั้งแต่ครูผู้สอน

๖๗
LB
๒๓๑๕
๑๕

ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์ทุกระดับ ซึ่งต้องให้ความร่วมมือในการทำงาน แต่ไม่จำเป็นต้องทำงานสิ่งที่เหมือนกัน แต่ควรกระทำในขอบเขตและทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่อง การนิเทศ และติดตามผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่จำเป็น ถ้ากระบวนการนิเทศและติดตามผลดำเนินงานไปอย่างมีระบบ ประสานสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางของหลักสูตรแล้ว ก็จะทำให้การใช้หลักสูตรดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยา (2535) ได้กล่าวว่า การนำการศึกษาในระดับจังหวัด อำเภอ และศูนย์วิชาการ หน่วยงานเหล่านี้ จะต้องทำหน้าที่ กระตุ้น ชักจูง สนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครูตามขั้นตอน

สำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2536) ได้กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย บุคลากรหลายฝ่าย ตั้งแต่ครูผู้สอน ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์ทุกระดับ ซึ่งต้องให้ความร่วมมือในการทำงาน แต่ไม่จำเป็นต้องทำงานสิ่งที่เหมือนกัน แต่ควรกระทำในขอบเขตและทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่อง การนิเทศ และติดตามผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่จำเป็น ถ้ากระบวนการนิเทศและติดตามผลดำเนินงานไปอย่างมีระบบ ประสานสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางของหลักสูตรแล้ว ก็จะทำให้การใช้หลักสูตรดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยา (2535) ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ให้บรรลุผล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จำเป็นต้องร่วมมือกันดำเนินงานอย่างจริงจัง ศึกษานิเทศก์ เป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมาก ในการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ควรประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหารทุกระดับ
- 2) ฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วยผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการทุกระดับ

สงัด (2532) กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2 ระดับ คือ หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานซึ่งทำการพัฒนาหลักสูตร และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานการใช้หลักสูตร โดยแต่ละหน่วยงานมีบุคคลตามแหล่งต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในการใช้หลักสูตรแตกต่างกันไป ดังนี้

1) นักวิชาการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร มีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หลักสูตร

- 2) ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร

3) หัวหน้าหมวดวิชา หรือหัวหน้าสาย ทาหน้าที่ส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4) ครูผู้สอน ในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้

5) บุคลากรอื่น ๆ ภายในโรงเรียน ได้แก่ บรรณารักษ์ นักเทคโนโลยีทางการศึกษา นักวัดผล นักแนะแนว ฯลฯ ต่างมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ในโรงเรียน ประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ควรประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ตามบทบาท หน้าที่ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

2.7 งานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

จุดมุ่งหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การจัดการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้ปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาท หน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (กรมวิชาการ, 2535) ในงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร มีรายละเอียด ดังนี้

สุมิตร (2523) และวิชัย (2525) มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยเห็นว่า การนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงกิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่

1) การแปลงหลักสูตรไปสู่แผนการสอน ได้แก่ การจัดหาวัสดุหลักสูตร และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น แผนการสอน ประมวลการสอน คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกทักษะ ฯลฯ การแปลงหลักสูตรไปสู่แผนการสอน เป็นหน้าที่ของกรมวิชาการ ในส่วนที่จัดทำเอกสารหลักสูตร เพื่อสร้างเอกภาพของชาติ และการจัดทำเอกสารหลักสูตรส่วนหนึ่ง ซึ่งต้องจัดทำให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน้าที่ของเขตการศึกษา และจังหวัด

2) การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น บุคลากร สถานที่ วัสดุ หลักสูตรและบริการต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล เริ่มตั้งแต่การจัดหาและอบรมครูผู้สอนและครูฝ่ายบริการหลักสูตร จัดหาเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น จัดเตรียมข้อมูล จัดเตรียมห้องสมุด ห้องปฏิบัติการและสนามกีฬา ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

3) การสอน เป็นหน้าที่ของครูประจำการทั่วไป ในบรรดากิจกรรมต่าง ๆ ของการนำหลักสูตรไปใช้ การสอน นับเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด เพราะหลักสูตรถึงแม้จะสวยงาม คือเด่น เลอเลิศ เพียงใดก็ตาม แต่ถ้าครูมิได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ หลักสูตรก็จะ เป็นเพียงเครื่องประดับทางการศึกษา หากคนเล่าอันใดมิได้ ความล้มเหลวทางการศึกษาจะเกิดขึ้นทันที

สงัด (2532) ได้กล่าวถึง งานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ใน 3 ลักษณะ คือ

1) งานบริหารและบริการหลักสูตร ได้แก่

- (1) งานเตรียมบุคลากร
- (2) การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร
- (3) การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร
- (4) การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน

2) งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้แก่

- (1) การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
- (2) การจัดทำแผนการสอน
- (3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- (4) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3) งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่

- (1) การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
- (2) การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

วสันต์ (2532) ได้ศึกษาการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ควรประกอบด้วยงานอย่างน้อย 5 ประการ กล่าวคือ

1) การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการสังเกต การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน กิจกรรมประเภทที่เกี่ยวกับการแสดง การปฏิบัติ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

3) การใช้สื่อการเรียนการสอน

4) การวัดและประเมินผล

5) การนิเทศการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) กล่าวว่า การใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงภารกิจของตนก่อน กล่าวคือ

- 1) ผู้บริหาร เกี่ยวข้องกับงานบริหารหลักสูตร ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร
- 2) ครูผู้สอน เกี่ยวข้องกับงานการเรียนการสอน
- 3) ศึกษานิเทศก์ เกี่ยวข้องกับงานการสนับสนุนการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ได้แก่

- (1) การบริการหลักสูตร
- (2) การบริหารหลักสูตร
- (3) การเสริมกำลังใจ
- (4) การประสานงาน
- (5) การนิเทศ ติดตามผล

กรมวิชาการ (2534) กล่าวว่า การดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน เป็นการปฏิบัติงานที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรนั้น โรงเรียนควรต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของงาน จึงควรมีการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อม ได้แก่

- (1) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- (2) การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก
- (3) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
- (4) การจัดระบบบริหารงาน
- (5) การจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน
- (6) การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- (7) ความมั่นใจของคณะครู ผู้บริหารโรงเรียนในสภาพความพร้อมของ

โรงเรียนต่อการใช้หลักสูตร

2) ด้านการบริหารหลักสูตร ได้แก่

- (1) การวางแผนการทำงานทั่วไป
- (2) การจัดทําแผนงานด้านวิชาการ
- (3) การคํานึงงานตามแผน
- (4) การประเมินผลการคํานึงงาน

3) ด้านการเรียนการสอน ได้แก่

- (1) การจัดและพัฒนากการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายหลักสูตร
- (2) การสอนเน้นกระบวนการ
- (3) การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- (4) การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม
- (5) การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นสมควรศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ตามแนวทางของกรมวิชาการ (2534) ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการเรียนการสอน และด้านการส่งเสริม สนับสนุน จากศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการบริการหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การเสริมกำลังใจ การประสานงาน และการนิเทศ ติดตามผล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) เป็นขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้

2.8 แนวปฏิบัติของบุคลากรในการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้

ในการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องรู้บทบาท หน้าที่ของตนเองให้ชัดเจนก่อน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยสอดคล้องสัมพันธ์กัน ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ควรปฏิบัติดังนี้

2.8.1 ผู้บริหารโรงเรียน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้ (กรมวิชาการ , 2535)

- 1) จัดทําระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนให้ครอบคลุมสภาพแวดล้อม ระบบสังคม และระบบโรงเรียน
- 2) นำข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนกับระดับคุณภาพของนักเรียน
- 3) กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ที่ทำทําสำหรับโรงเรียนร่วมกับคณะครู โดยกำหนดเป็นรายปี

- 4) ร่วมกันคณะกรรมการกำหนดงานอย่างชัดเจนเป็นระยะตลอดปี โดยเน้นจุดประสงค์
- 5) จัดทรัพยากรตามลำดับความสำคัญของงานที่ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 6) แก้ปัญหาและหาวิธีการใหม่ ๆ ด้วยกระบวนการคิดโดยระดมสมอง คือ สว่าง

ทางเลือกอย่างหลากหลาย และประเมินทางเลือกโดยใช้เกณฑ์การบรรลุจุดประสงค์

- 7) จัดระบบสื่อสารให้บุคลากรได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึง และรวดเร็ว
- 8) นำผลงานของโรงเรียนไปเสนอในการประชุมต่าง ๆ อย่างภาคภูมิใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอแนวปฏิบัติของผู้บริหาร นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ดังนี้

- 1) เยี่ยมชั้นเรียน เพื่อติดตาม ควบคุม กำกับว่า ครูมีวัสดุหลักสูตร และสื่อ การเรียนการสอนที่จำเป็น ติดต่อบริษัทงานกับแหล่งต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิชาการจังหวัด ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

- 2) ส่งเสริมให้มีการใช้หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

- 3) สนใจใ้ถามปัญหาการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนประสบอยู่ และช่วยแก้ปัญหานั้น

- 4) จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีสภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอนที่ดี เช่น จัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและนักเรียนจะได้ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมได้

- 5) ส่งเสริมให้มีการสอนซ่อมเสริมตามความจำเป็น

- 6) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักเรียนที่จะช่วยให้การเรียนรู้ตามหลักสูตรสัมฤทธิ์ผล

ยิ่งขึ้น

- 7) จัดให้มีการเยี่ยมระหว่างชั้นเรียน โรงเรียนในกลุ่ม/โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่างทางการเรียนการสอนที่ดี และความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

- 8) เสริมกำลังใจของครูด้วยการรับรู้ปัญหาของครู ยกย่อง ชมเชยในความพยายามของครูที่มีต่อการสอน อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

- 9) เข้าใจงานหลักของครูที่ถือว่างานหลัก คือ "สอน" ให้การสนับสนุนในเรื่องการพิจารณาความชอบเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจต่อบุคลากรในโรงเรียน

- 10) จัดให้มีการประชุมครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อจะใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

11) ชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลตามหลักสูตรฯ ให้ครู
ผู้ปกครอง และชุมชนเข้าใจเพื่อการร่วมมือที่ดี

2.8.2 ครูผู้สอน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2535)

- 1) มีความเชื่อมั่นว่า ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ ถ้าครูจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม
- 2) วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนาผู้เรียน โดยการเปรียบเทียบความสามารถที่ควรจะเป็น
และความสามารถที่เป็นอยู่ เพื่อกำหนดความสามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้นและรายบุคคล
- 3) แสวงหา คัดเลือกวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถที่จะพัฒนา
- 4) ลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการจริง
มากกว่าการฟังและการอ่านเพียงอย่างเดียว
- 5) ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อหาทางเร่งและปรับปรุง
ความก้าวหน้าของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอแนวปฏิบัติของครู
ผู้สอนเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ทำความรู้จักเด็ก ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก
- 2) ทำความเข้าใจจุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร เป็นผู้เข้าใจ
แผนการสอน กำหนดการสอนและกระบวนการเรียนการสอน
- 3) ศึกษาแผนการสอน คู่มือครู ให้เข้าใจแจ่มแจ้งก่อนทำการสอน
- 4) เตรียมสื่อการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ละครั้งก่อนสอน
- 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็ก เพื่อ
 - (1) รู้จักคิด รู้จักหาเหตุผล รู้จักตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
 - (2) รู้จักแก้ปัญหาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เน้นกิจกรรมทำงานเป็นกลุ่ม
และอภิปราย
 - (3) ยอมรับความสามารถของผู้อื่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - (4) มีนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
- 6) ทำการสอนทุกครั้งอย่างมีจุดหมาย ครูต้องรู้ตลอดเวลาว่า วิชาที่ตนกำลังสอนนั้น
มีจุดประสงค์อะไร
- 7) ฝึกหาวิธีการประเมินผล และรู้จักใช้เครื่องมือประเมินผลที่ถูกต้องตามลักษณะ
การเรียนและประมวลประสบการณ์ที่จัดให้เด็ก

8) จัดการสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่มีความจำเป็นต้องได้รับการซ่อมเสริม

9) ปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โรงเรียน และนักเรียน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) ยังกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ควรปฏิบัติดังนี้

1) ครูผู้สอนทุกระดับ จำเป็นต้องศึกษา ต้องรู้และเข้าใจจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวดำเนินการของหลักสูตร

2) ศึกษา ค้นคว้า และพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอน

3) ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ

4) ฝึกให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม โดยผ่านขั้นตอน ทักษะ กระบวนการ และอื่น ๆ

5) จัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและท้องถิ่น

6) ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ จนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง เพื่อพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ

7) ปลุกฝังค่านิยมและคุณธรรมที่พึงประสงค์

ชาญชัย (2525) ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติในการสอนของครูผู้สอนนั้น ควรสอดคล้องกับการอบรมคุณธรรมไปพร้อมกับการสอนด้วย

วิชย (2522) ได้เสนอแนวปฏิบัติของครูผู้สอน สอดคล้องกับที่กล่าวมาแล้ว และมีแนวปฏิบัติเพิ่มเติม กล่าวคือ

1) พยายามใช้แหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในโรงเรียน ในท้องถิ่น ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มาก

2) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดตั้งชุมนุมให้เลือกตามความถนัด ความสนใจเพื่อส่งเสริม พัฒนาด้านสุขภาพ พลานามัย ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นพลเมืองดี

2.8.3 ศึกษาพิเศษ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

1) ประสานงานเรื่อง การจัดส่งวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนต่าง ๆ จากกรม กอง ที่เกี่ยวข้องให้ถึงโรงเรียนให้ครบถ้วน

2) แนะนำวิธีการใช้วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

3) ติดตามผลการจัดการเรียนการสอน และช่วยแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้น

4) สาธิตการสอนที่จะช่วยให้การสอนตามหลักสูตรบรรลุผล

5) จัดอบรมครูเพื่อเสริมความรู้ และทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติมให้

6) จัดทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะ และเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

เพิ่มเติม

7) จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

8) ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในระดับกลุ่มโรงเรียน เพื่อจัดทำตารางสอน กำหนดการสอน เครื่องมือประเมินผล สื่อการเรียน ฯลฯ ตลอดจนจัดอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา และเสริมความรู้ที่จำเป็น

9) เป็นวิทยากรในการจัดอบรม ประชุม สัมมนา

10) ให้บริการต่าง ๆ เช่น จัดวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นให้ ติดต่อวิทยากรมาเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตร ติดต่อวิทยากรมาสาธิตการสอน

11) จัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแสดงวิธีการที่ดีกว่าในการใช้หลักสูตร

12) จัดให้มีการศึกษานอกสถานที่แก่ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไข้ให้มีประสิทธิภาพ

13) เสริมกำลังใจครูด้วยการแสดงความสนใจถึงปัญหาของครู และให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา

14) ประชาสัมพันธ์ผลงานของครูดี ตลอดจนรายงานให้ผู้บริหารตามสายงานได้รับทราบ

15) วางโครงการ และวิธีการติดตามผลการใช้หลักสูตรร่วมกันทุกฝ่าย

กรมวิชาการ (2535) ได้เสนอแนวปฏิบัติของศึกษานิเทศก์ ดังนี้

1) กระตุ้น ชี้แนะ ทำทนายให้โรงเรียนและครูตระหนักที่จะต้องพัฒนาคุณภาพ โดยเสนอภาพความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ดีควรจะเป็นอยู่ ให้โรงเรียนและครูประเมินความต่างของคุณภาพของผู้เรียน

2) บริการเครื่องมือ และวิธีการในการวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ และจุดที่จะพัฒนา

3) บริการ เสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการสอน และการปฏิบัติงาน
โรงเรียนตามความจำเป็น

4) กระตุ้น สอดถาม การได้ปฏิบัติจริงของโรงเรียนและครู ให้โรงเรียนและครู
ร่วมกันประเมินการปฏิบัติงานจริง

5) กระตุ้นให้โรงเรียนรายงานคุณภาพของผู้เรียน และประเมินเทียบกับจุดประสงค์
ของหลักสูตร

6) นำผลงานของโรงเรียนและครู ไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ และให้กำลังใจ
โดยการเยี่ยมชม

จิตราภา (2535) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ กับหลักสูตรประถมศึกษา
ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 มี 2 ลักษณะ คือ

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น ย้ายให้โรงเรียนและครูตระหนัก
ที่จะพัฒนาคุณภาพ การนำผลงานของโรงเรียนและครูไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ การติดตาม
ควบคุม กำกับ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น

2) การบริการวัสดุ เอกสารประกอบหลักสูตร และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร
ได้แก่

(1) การศึกษาเอกสารหลักสูตร เพื่อช่วยเหลืองานวิชาการแก่โรงเรียน

(2) การประสานงาน เพื่อให้บริการในเรื่องเอกสารหลักสูตร ระหว่าง

โรงเรียนและกรมวิชาการ

(3) การนำเทคนิคการสอน โดยเน้นกระบวนการไปถ่ายทอดและเผยแพร่

(4) การช่วยเหลือครูในด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ

(5) การเยี่ยม ตรวจสอบ การทำงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทของบุคลากรที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้
ในโรงเรียน ควรประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์
หรือนักวิชาการ ซึ่งแต่ละฝ่ายก็จะมีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบแตกต่างกันไป หากบุคลากร
ทุกฝ่ายได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์แล้ว การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ในโรงเรียน
ประถมศึกษา คงประสบความสำเร็จตามจุดหมายที่ตั้งไว้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ (2522) ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในแต่ละด้านมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ น้อย อันเนื่องมาจากไม่ได้รับความช่วยเหลือและร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนเท่าที่ควร ครูไม่ชอบสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูได้รับการอบรมไม่ทั่วถึง สื่อการเรียนไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเข้าใจและนำการวัดและประเมินผลไปใช้น้อย

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (2526) ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2525 พบว่า สภาพการใช้หลักสูตรในทัศนะของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน มีความแตกต่างกันมาก สภาพการใช้หลักสูตรในด้านการเรียนการสอน การประเมินผลและการจัดกิจกรรมส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดียังมีปัญหามากกว่าการจัดด้านอาคารสถานที่และบุคลากร และโรงเรียนขนาดใหญ่ จะจัดการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้คุณภาพดีกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

กระทรวงศึกษาธิการ (2532) ได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตร หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยนำข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผู้ทำวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2530 ในการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมความสะดวกในการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วนเพียงพอ ครูยังเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนและเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ในการวัดและประเมินผล ครูยังใช้เทคนิคการวัดผลไม่ตรงกับลักษณะจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายปลายทางของหลักสูตร ด้านผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ส่วนมากยังไม่ยอมรับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และยังไม่มีการประสานงานในเรื่องการเรียนการสอนระหว่างบ้านและโรงเรียน

วสันต์ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า สภาพความพร้อมของโรงเรียนในด้านอาคาร สถานที่และด้านบุคลากร มีการปฏิบัติในระดับมาก ก่อนนำ

หลักสูตรไปใช้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่างกัน มีความคิดเห็นว่า ได้ปฏิบัติกิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกัน ในด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำข้อสอบไปทดสอบนักเรียน การให้ทุนทรัพย์ส่วนตัวในการจัดทำสื่อบางประเภทและการอำนวยความสะดวกในการวัดผล ส่วนผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีความเห็นแตกต่างกันในด้านการนำครูเยี่ยมห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนได้ดี การกำกับควบคุมในการจัดการเรียนการสอนและการอำนวยความสะดวกในการวัดและประเมินผล ด้านครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่างกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมการรายงานสิ่งที่ค้นคว้ามาและแสดงบทบาทสมมติ ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกัน เห็นว่า ได้มีการปฏิบัติกิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกัน ในด้านการจัดกิจกรรมการประกวดแข่งขัน การสังเกต การวัดและประเมินผลโดยใช้เทคนิคการตรวจแบบฝึกหัดและการสังเกตนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2534) ได้รายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า ที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่า การบริหารหลักสูตรในช่วงของการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียนได้อย่างครบถ้วน การสนับสนุนครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร การส่งเสริมให้ครูมีโอกาสเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การจัดให้มีการนิเทศติดตามผลภายในโรงเรียน การปฏิบัติงานเหล่านี้ของผู้บริหารโรงเรียนยังไม่อยู่ในระดับที่พึงพอใจรวมทั้งการวางแผนร่วมกับครูในโรงเรียน ในด้านครูผู้สอนพฤติกรรมการสอนของครูส่วนมาก ยังเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการและครูเป็นศูนย์กลางของการเรียน ครูยังไม่ได้ใช้กระบวนการกลุ่ม ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานในด้านการนิเทศและติดตามผลในส่วน of สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ไม่พอกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย การนิเทศยังไม่ทั่วถึงและไม่เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียน

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 8 (2534) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินการของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในการนำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไปใช้ในปีการศึกษา 2533 เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการดำเนินการของโรงเรียนด้านการเตรียมความพร้อม โรงเรียนดำเนินการมากที่สุดคือ การเตรียมบุคลากร ระบบการบริหารงาน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์

สัมพันธหลักสูตร ความมั่นใจของครู/ผู้บริหาร ข้อมูลพื้นฐานและการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

- ความล่าช้า (2) สภาพการดำเนินการของโรงเรียนด้านการบริหารหลักสูตร โรงเรียนดำเนินการไปแล้วเรียงอันดับผลการดำเนินการมากไปน้อยคือ การวางแผนทั่วไป การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ การประเมินผลการดำเนินงานและการดำเนินงานตามแผน (3) สภาพการดำเนินงานของโรงเรียน ดำเนินการไปแล้วเรียงอันดับมากไปน้อยคือ การจัดและการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายของหลักสูตร การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนเน้นกระบวนการและการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน สรุปแล้ว สภาพการดำเนินการของโรงเรียนด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการเรียนการสอนโรงเรียนดำเนินการไปแล้วอยู่ในระดับมาก สำหรับการดำเนินการของโรงเรียนแยกตามขนาดของโรงเรียน ทั้งด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดใหญ่จัดได้มาก (4.06) รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง (3.53) และโรงเรียนขนาดเล็ก (3.33)

เมตตา (2534) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการบริหารหลักสูตรแตกต่างจากโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ การจัดครูเข้าสอน การวางแผนการสอน การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดบริการห้องสมุด การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน ความสัมพันธ์กับชุมชน การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผลและการสอนซ่อมเสริมโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดำเนินการวางแผนในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยบรรยากาศแห่งประชาธิปไตย

ทวีศักดิ์ (2534) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และความต้องการด้านการนิเทศการศึกษาของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ระดับปานกลาง ครูผู้สอนมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศเกี่ยวกับแนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความต้องการคือ (1) เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน (2) การจัดทำแผนการสอน (3) การสร้างแบบทดสอบที่มีคุณภาพ

(4) เทคนิควิธีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (5) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (6) เทคนิควิธีการนำทักษะกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการสอน และ (7) สารที่เปลี่ยนแปลงไปของหลักสูตร

สงกรานต์ (2535) ได้ติดตามการนำหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไปใช้ในเขตการศึกษา 9 พบว่า การนำหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุงไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอ การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนตามความสนใจ และการจัดทำเครื่องมือวัดผล

ฉมีย์ (2536) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 พบว่า (1) ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่แผนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรจากเอกสารด้วยตนเอง ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกันจัดทำแผนการสอนโดยมีศึกษานิเทศก์อำเภอ ให้ความช่วยเหลือและมีการจัดทำวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตรและการเขียนแผนการสอน ครูมีการรับผิดชอบมาก ได้รับวัสดุเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนล่าช้าและมีจำนวนจำกัด (2) ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตรโดยส่งครูเข้ารับการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนช่วยเหลือครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จัดทำตารางสอน มีการจัดครูเข้าสอนโดยคำนึงถึงความรู้และประสบการณ์ของครู มีการจัดเตรียมอาคารสถานที่สำหรับการใช้หลักสูตร มีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยการเยี่ยมชั้นเรียน และมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ระยะเวลาในการเตรียมบุคลากรมีน้อย จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่ได้รับการนิเทศจากสำนักงานการศึกษาจังหวัด และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยให้ครูเตรียมการสอนล่วงหน้า ตรวจบันทึกการเตรียมการสอนของครู ส่งครูเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ให้คำปรึกษา แนะนำและส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เตรียมการ

สอนทุกครั้งให้สอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้ทักษะกระบวนการ
 9 ขั้น ในการสอน โดยเลือกใช้เทคนิคให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา มีการวัดและประเมินผล
 การเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูสอน
 หลายวิชาไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่ ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่
 หลากหลาย สื่อการสอนไม่ครบกลุ่มประสบการณ์ ขาดทักษะในการใช้เทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ และ
 ขาดเครื่องมือวัดผลการเรียนที่เป็นมาตรฐาน

ทัศน (2536) ได้ศึกษาสภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตร
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) การศึกษาเฉพาะกรณีในสังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า ด้านพฤติกรรมการ
 สอน ครูส่วนมากไม่เตรียมการ ไม่มีการนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็น
 ไปตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่กำหนดไว้ คือ
 ครูใช้กระบวนการเรียนรู้ สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ปลูกฝังค่านิยมและเจตคติต่าง ๆ เป็นส่วนน้อย
 การสอนของครูยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก มีการสรุปบทเรียนเป็น
 ส่วนน้อย มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นหนังสือแบบฝึกหัดมาก สำหรับการวัดและประเมินผล
 การเรียน ไม่มีการประเมินผลก่อนเรียนและไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2536) ได้รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา
 2533 ระดับประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน (1) การเตรียมบุคลากร กิจกรรมที่โรงเรียน
 ดำเนินการด้านนี้เป็นส่วนมากคือ มีการดำเนินการให้บุคลากรมีความรู้ มีการส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 ไปอบรมเพิ่มเติมตามโอกาส การส่งเสริมให้บุคลากรค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดอบรม ประชุม
 ชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนจัดหาสื่อ แนะนำหลักสูตรสำหรับครูได้ศึกษาเพิ่มเติม มีการ
 มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสมกับคุณสมบัติและประสบการณ์ (2) การประสานงานกับ
 หน่วยงานภายนอก โรงเรียนได้จัดให้มีการดำเนินการด้านนี้เป็นส่วนมาก เช่น มีการประชุมร่วม
 กับกลุ่มโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีการมอบหมายให้ผู้ประสานงานกับหน่วยงาน
 ภายนอก (3) การจัดระบบการบริหารการดำเนินงานในส่วนนี้ โรงเรียนจัดให้มีการมอบหมาย
 งานตามบทบาทหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานชัดเจน จัดอำนาย
 ความสะดวกให้ฝ่าย/งาน เช่น มีบุคลากรที่รับผิดชอบในการให้บริการ (4) การจัดสื่อ วัสดุ

อุปกรณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน กิจกรรมหรือการดำเนินการทางด้านนี้ส่วนมากคือมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี มีการจัดทำสื่อ จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ (5) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร ที่โรงเรียนดำเนินการส่วนมากในด้านนี้คือมีการกำหนดการชี้แจงให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน มีกิจกรรมชี้แจงหลักสูตรหลากหลาย (6) การจัดข้อมูลพื้นฐาน การดำเนินงานในส่วนนี้ โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการจัดทำข้อมูลของโรงเรียน ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนอย่างเพียงพอ

ด้านการบริหารหลักสูตร (1) การวางแผนทั่วไป กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเป็นส่วนมากในด้านนี้คือ โรงเรียนมีแผนงาน โครงการที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตลอดจนมีการชี้แจงให้บุคลากรทั้งโรงเรียนรับทราบแผนงานของโรงเรียน (2) การดำเนินงานตามแผน การดำเนินงานในส่วนนี้โรงเรียนมีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการประเมินผลการดำเนินงาน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้โดยการจัดประชุม สัมมนา อบรม ส่งเสริมกำลังใจ ตลอดจนมีการนำวัสดุ อุปกรณ์ ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน (3) การจัดทบทวนแผนงานด้านวิชาการ กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเป็นส่วนมากคือ มีแผนงาน โครงการช่วยครูในการจัดหาจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวิชาการ มีการกระตุ้นครูให้ใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวที่หลักสูตรต้องการ โดยมีการปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นระยะ ๆ มีแผนงาน โครงการที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลและการสร้างเครื่องมือวัดผล โดยมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล ตลอดจนมีระเบียบการควบคุมการจัดทำเอกสาร หลักฐานแสดงผลการเรียนให้ถูกต้อง นอกจากนั้นยังช่วยกันพิจารณาแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (4) การประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนมีการสรุปผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม โดยสรุปข้อคิดเห็นเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนต่อไป ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ เผยแพร่ผลการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดให้มีโครงการ กิจกรรมติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษา

ด้านการจัดการเรียนการสอน (1) การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมที่โรงเรียนมีการดำเนินการเป็นส่วนมากคือ มีการประเมินผลตามจุดประสงค์ มีการปรับปรุงข้อบกพร่องของผู้เรียนในจุดประสงค์ที่ไม่ผ่าน ตลอดจนมีคาบซ่อมเสริมหรือพัฒนาผู้เรียนกำหนดไว้ในตารางสอน (2) การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเป็นส่วนมาก คือฝึกผู้เรียนให้มีลักษณะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในกลุ่ม ชี้แนะให้ผู้เรียนแบ่งงานตามความสามารถของ

แต่ละคนในกลุ่ม ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนในการทำงานกลุ่ม รวมทั้งติดตามดูแลให้ผู้เรียนปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ (3) การจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเป็นส่วนใหญ่คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา สภาพแวดล้อม และความสามารถของผู้เรียน กำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน นอกจากนั้น ยังเลือกใช้จัดหาหรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา รวมทั้งมีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน (4) การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนดำเนินการกิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ เช่น ให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า นักเรียนมีโอกาสทดลอง สำรวจและสรุป นอกจากนี้ยังให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีการแบ่งหน้าที่ทำงานกลุ่มด้วยตนเองและมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็น (5) การสอนเน้นกระบวนการ โรงเรียนดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เสนอสถานการณ์ตัวอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักในปัญหา โดยมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์ ชักถามผู้เรียนให้คิด วิเคราะห์ ใช้คำถามหลายประเภท เช่น ถามการเปรียบเทียบ การจำแนก การจัดประเภท เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือก เช่น กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหลาย ๆ ด้าน ระดมสมอง สว่างทางเลือกและอภิปรายเพื่อประเมินทางเลือกโดยใช้เหตุผล นอกจากนั้น ยังให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานของคนหรือของกลุ่ม เช่น มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดแผนงาน กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนรวมทั้งให้กำลังใจและจูงใจให้เห็นคุณค่าของงานที่จะปฏิบัติ

UNESCO (อ้างถึงในประวิทย์, 2536) ได้สรุปปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ ประเทศอัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา ว่ามีปัญหาการใช้หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับการขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครู หลักสูตรขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร คำว่าเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ และศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

มโน (2536) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น : การนิเทศฯในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า (1) ศึกษานิเทศก์ มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.90

- (2) ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีการปฏิบัติงานในส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการติดตามผลการใช้หลักสูตรและการให้ความร่วมมือกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน ในการผลิตเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- (3) ศึกษานิเทศก์อำเภอ สามารถปฏิบัติงานบรรลุความสำเร็จในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการประชุม อบรม สัมมนา ให้คำปรึกษา สาธิต แนะนำการใช้และพัฒนาหลักสูตร
- (4) ศึกษานิเทศก์อำเภอ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการขาดแหล่งศึกษา ค้นคว้า ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ขาดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน ผู้ปกครองและชุมชนไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้บังคับบัญชาขาดการกำกับ ควบคุม ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน
- (5) ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีความต้องการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรฉบับปรับปรุง อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องความร่วมมือ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และศึกษานิเทศก์อำเภอเพียงพอกับปริมาณที่ปฏิบัติและให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง

ชั้นมัธยม (2536) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหารงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ทุกขนาดและทุกด้าน ยกเว้นด้านงานห้องสมุด มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนและรายด้าน มีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง ทุกขนาดและทุกด้าน โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ (3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ควรจัดเอกสารหลักสูตรไปให้โรงเรียนและจัดประชุมอบรมสัมมนาบุคลากรในโรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียนต้นทุกปีการศึกษา ด้านงานการเรียนการสอน - ควรบรรจุครูให้โรงเรียนตามเกณฑ์ที่ ก.ค.กำหนด ไม่ควรมีการยืมตัวข้าราชการครูไปช่วยราชการในโรงเรียนขนาดใหญ่ใกล้ตัวเมือง ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดอบรมให้มีความรู้ในการใช้ การผลิต การจัดเก็บ และการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลและประเมินผลควรจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ทักษะ เทคนิคในการวัดผลประเมินผล ทุกโรงเรียนควรมีคลัง

ข้อสอบ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัด ให้มีคำสั่งข้อสอบไว้บริการโรงเรียนในสังกัดด้วย ด้านงานห้องสมุดโรงเรียนต้องการห้องสมุดที่เป็นเอกเทศ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นในห้องสมุดครบ มีบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดครบ และงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้อหนังสือเพิ่มเติม ด้านการนิเทศการศึกษา บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ทักษะ เทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียน ต้องการให้จัดประชุมอบรมเรื่องการนิเทศภายในและให้ศึกษานิเทศก์ ไปนิเทศอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ด้านงานวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ทักษะในการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ด้านงานส่งเสริมการสอน ครูที่ปรึกษากิจกรรมส่งเสริมการสอน ขาดความรู้ ทักษะ และงบประมาณสนับสนุนควรจัดอบรมสัมมนาครูผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนทุกกิจกรรม ด้านงานประชุมอบรมทางวิชาการ ต้องการให้กลุ่มโรงเรียนสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และจังหวัด จัดทำแผนการประชุมอบรมทางวิชาการให้สอดคล้องร้อยรัดกันและควรจัดประชุมอบรมในวันหยุดราชการหรือช่วงระยะเวลาปิดภาคเรียน

สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน ยุพิน, 2537) ได้ตั้งคณะทำงานขึ้นศึกษาเอกสารงานวิจัย ส่งแบบสำรวจและสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา และได้สรุปผลการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 ปัญหาที่เกิดจากหลักสูตรแม่บท หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแม่บท มีความซับซ้อนยากต่อการที่บุคลากรผู้เกี่ยวข้องจะเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาวิชามีความยาก และไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ยากแก่การปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียน

1.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเอกสารประกอบหลักสูตร การจัดส่งเอกสารประกอบหลักสูตรถึงโรงเรียนล่าช้าไม่ทันเปิดภาคการศึกษา จำนวนที่จัดส่งไม่เพียงพอกับการใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีน้อยเล่ม และแต่ละเล่มแจกเป็นจำนวนน้อย ไม่พอเพียง เนื้อหา และกิจกรรมในแผนการสอนและคู่มือไม่ชัดเจน และซับซ้อนยากต่อการปฏิบัติจริง

1.3 ปัญหาที่เกิดจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1.3.1 ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร ไม่ได้ทำหน้าที่บริการการใช้หลักสูตรแก่ครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัด และ

การประเมินผลระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม ไม่ส่งเสริมการพิจารณาความดีความชอบพิเศษแก่ครูที่จัดการเรียนการสอนได้ดี

1.3.2 ครูผู้สอน ครูผู้สอนขาดความพร้อมต่อการใช้หลักสูตร ส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบกับครูไม่ถนัดการสอนบางกลุ่มประสบการณ์จึงไม่สามารถดัดแปลงหรือยืดหยุ่นกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

1.3.3 นักเรียน นักเรียนในชนบทและถิ่นทุรกันดารมีปัญหาการขาดสารอาหารขาดโอกาสที่จะได้รับการเตรียมความพร้อมในชั้นก่อนประถมศึกษาและมีปัญหาทางด้านค่านิยมที่ไม่ดีต่อการเรียนตลอดจนการเข้าภาษาถิ่น เป็นผลทำให้การใช้หลักสูตรประสบปัญหา

1.3.4 ผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่เข้าใจโครงสร้างของหลักสูตรยังยึดติดกับการเรียนการสอนตามวิธีที่เคยเรียนมา จึงไม่ส่งเสริมการฝึกทักษะ และลักษณะนิสัยแก่เด็ก ประกอบกับการอบรมเลี้ยงดูไม่เป็นลักษณะประชาธิปไตย ดังนั้นนักเรียนบางส่วนจึงไม่ได้รับการฝึกกระบวนการหมู่พวก และขาดความคิดสร้างสรรค์

2. ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู

2.1 ปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตรแม่บทและเอกสารหลักสูตร พบว่า ครูไม่ได้เริ่มต้นศึกษาที่หลักสูตรแม่บทก่อน เพราะทำความเข้าใจได้ยาก จึงไปศึกษาที่แผนการสอนและคู่มือครู เมื่อไม่เข้าใจบางตอนก็ไม่สามารถขอคำแนะนำจากผู้อื่นได้

2.2 ปัญหาที่เกี่ยวกับการเตรียมการสอนของครู พบว่า ครูมีการกิจด้านอื่นมากมาย จึงไม่สามารถเตรียมการสอนได้ครบทุกครั้งที่ทำการสอน

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า ครูยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัยของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังคงยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง การให้นักเรียนทำกิจกรรมนั้น นักเรียนขาดการฝึกฝนเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการเรียน

3. ปัญหาด้านการนิเทศและติดตามผล

3.1 ศึกษาวิเคราะห์ที่ไม่สามารถติดตามผลการเรียนการสอนได้ทั่วถึงครบถ้วนและ

สม่ำเสมอ

3.2 วิธีการนิเทศติดตามผลยังไม่สามารถจัดได้หลายวิธี

4. ปัญหาด้านการจัดการกรรมการเรียนการสอน

4.1 ครูยังขาดการเสริมแรงนักเรียนที่ถูกต้อง

4.2 ครูยังไม่สามารถจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะนิสัยของนักเรียน เช่น กิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม การค้นคว้าอภิปราย และการฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น

4.3 จำนวนนักเรียนในห้องเรียนมีมาก ไม่สามารถแบ่งกลุ่มนักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

5. ปัญหาการสื่อการเรียนการสอน

5.1 ครูเห็นว่าการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนทำให้ง่ายยาก เสียเวลาสอนเนื้อหาไม่ทัน

5.2 งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุสิ้นเปลืองเพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอนไม่พอเพียง

5.3 โรงเรียนขาดสถานที่จัดเก็บรวบรวมสื่อการเรียนการสอน ขาดผู้ดูแลควบคุมสื่อการเรียนการสอน

5.4 ครูขาดทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอน

6. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน

6.1 ด้านเจตคติของครูต่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน พบว่าครูเกิดเจตคติไม่ดีต่อวิธีการวัดและประเมินผล เพราะยุ่งยากเสียเวลามากในการดำเนินการ

6.2 ด้านความรู้ความเข้าใจของครูต่อการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่าครูขาดความรู้ ความเข้าใจลักษณะการวัดและประเมินผลจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องครบถ้วน ขาดการสนับสนุนบริการจัดทำเครื่องมือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ บางจุดประสงค์จึงให้นักเรียนผ่านไปโดยไม่มีการประเมิน

6.3 วิธีการวัดประเมินผลการเรียน พบว่า ครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลด้านลักษณะนิสัยของนักเรียน จึงใช้ข้อทดสอบเพื่อวัดความรู้ของนักเรียนเพียงประการเดียว

6.4 การบริการเครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเมินผลการเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ วิธีการวัดและประเมินผล จึงไม่สามารถให้บริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมแบบวัดประเมินผลให้ครู

สมหมาย (2537) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาด มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศติดตาม และการประเมินผลอยู่ในระดับ มาก แต่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จากผลการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตร พบว่าโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและบุคลากร ควรมีพฤติกรรมการสอนคงเดิม เพราะความไม่เพียงพอของการนิเทศการสอน

ยุพิน (2537) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีทัศนะเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางในด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางในด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลการเรียน (4) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางในด้านบุคลากรด้านสื่อการเรียนการสอนและมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยในด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน (5) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบุคลากร ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (6) ผู้บริหารโรงเรียน

และครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ ขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีทัศนะเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (7) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (8) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อรรถ (2537) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวการปรับปรุงการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา ในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นตรงกันว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสรุปผลการเรียนของนักเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการเตรียมความพร้อม และด้านการบริหารหลักสูตร ส่วนครูผู้สอนเห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เกือบทุกด้าน ยกเว้นการปฏิบัติเกี่ยวกับด้านการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย (2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเห็นตรงกันว่า รายการที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก แต่ละด้านเป็นดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อม ขาดวิทยากร/ผู้แนะนำที่จะให้ความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้แก่โรงเรียน ด้านการบริหารหลักสูตร การขาดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ และขาดการจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน ไม่เข้าใจในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านการสรุปผลการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นตรงกันว่าขาดทิศทางที่ชัดเจนในการจัดทำเครื่องมือวัดผล ประเมินผลและขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นปัญหามานะดับมาก ส่วนครูผู้สอน เห็นว่า การดำเนินงานด้านนี้เป็นอุปสรรคและปัญหามานะดับน้อย (3) ข้อเสนอแนะและแนวในการปรับปรุงการดำเนินงานประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน

และครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะเช่นเดียวกันคือ ด้านการเตรียมความพร้อม บุคลากรของสำนักงาน
 • การประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ต้องมีความเข้าใจเรื่องหลักสูตร
 และสามารถแนะนำครูได้ ด้านการบริหารหลักสูตร ควรมีการนิเทศติดตาม แนะนำและช่วยเหลือ
 การดำเนินงานของครูอย่างต่อเนื่อง ด้านการเรียนการสอนควรมีการจัดฝึกอบรมครูให้สามารถจัด
 ทำแผนการสอนที่เป็นกระบวนการด้วยตนเองได้และจัดสาธิตการสอนให้ครูดู ด้านการสรุปผลการ
 เรียนของนักเรียน ควรจัดทำเอกสารชี้แจงการสรุปผลการเรียนของนักเรียนให้ครู-อาจารย์ทำ
 ความเข้าใจโดยละเอียดและครู-อาจารย์ควรสรุปผลการเรียนของนักเรียนให้ตรงกับความเป็นจริง

•

•

•

•

•